

Kabzińska, Iwona

"Studencki ruch naukowy - wyzwania XXI wieku. Materiały Międzynarodowej Konferencji Studenckich Kół Naukowych, Siedlce, 25-26 kwietnia 2002 r. Nauki humanistyczne", red. Kazimierz Jankowski, Siedlce 2002 : [recenzja]

Szkice Podlaskie 11, 223-227

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Studencki ruch naukowy – wyzwania XXI wieku. Materiały Międzynarodowej Konferencji Studenckich Kół Naukowych, Siedlce, 25-26 kwietnia 2002 r., Nauki humanistyczne, red. Kazimierz Jankowski, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2002.

Od kilku lat możemy obserwować znaczne ożywienie aktywności studenckiego ruchu naukowego. Rośnie liczba tematów badawczych realizowanych przez studentów (samodzielnie lub w zespołach). Niektóre efekty naukowych zainteresowań młodego pokolenia badaczy zostały przedstawione m.in. podczas międzynarodowej konferencji, zorganizowanej w Siedlcach w dn. 25-26 kwietnia 2002 roku. Referaty znalazły się w recenzowanym zbiorze materiałów pokonferencyjnych. Autorzy poszczególnych tekstów reprezentują różne dyscypliny i ośrodki działające w Polsce oraz na Litwie i Białorusi. Każdy z artykułów świadczy o wyczuleniu młodych naukowców na ważne problemy społeczne. Jest wynikiem próby ich zrozumienia, zanalizowania i opisanie.

Tom otwiera tekst dr. Adama Bobryka poświęcony ludności polskiej na Białorusi po II wojnie światowej, oparty na literaturze przedmiotu oraz na badaniach własnych autora. Ukazane w nim zostały zjawiska mające zasadnicze znaczenie dla zachowania tożsamości kulturowej i narodowej tej grupy. Autor omawia kwestię rozwoju polskojęzycznej oświaty, życie religijne, działalność instytucji społeczno-kulturalnych. Na uwagę zasługuje szerokie wykorzystanie mało znanych materiałów źródłowych, zwłaszcza publikacji zamieszczonych w prasie lokalnej.

Artykuł Maksyma Kondraciuka i Swietłany Makarczewskiej zawiera wyniki sondażu socjologicznego przeprowadzonego wśród młodych mieszkańców Brześcia. Informują one o sytuacji ekonomicznej badanej grupy, jej stosunku do wybranych wartości i instytucji (język białoruski, religia, polityka, praca, wykształcenie, dobra materialne, rodzina, naród, patriotyzm i inne). Autorzy sygnalizują ważne zjawiska, takie jak: aktywność ruchów religijnych, stanowiących swoiste wyzwanie dla Cerkwi Prawosławnej i Kościoła Katolickiego oraz wzrost napięć społecznych i patologii (przede wszystkim alkoholizmu). Niepokojące jest poczucie braku sensu życia, odnotowane u dużej części młodzieży oraz upadek wartości moralnych. Wyniki badań mają duże znaczenie praktyczne i z pewnością powinny zostać uwzględnione w polityce społecznej.

Bardzo ważny z punktu widzenia tej polityki jest też tekst Anny Kożuchowskiej, w którym zaprezentowane zostały wyniki badań przeprowadzonych w wybranych miastach Lubelszczyzny przez członków Międzywydziałowego Studenckiego Koła Naukowego Regionalistów Akademii Podlaskiej. Badania dotyczyły m.in. oceny sytuacji gospodarczej Polski i sytuacji materialnej respondentów, związków z miastem mierzonych ruchliwością przestrzenną, porównania poziomu życia mieszkańców własnego miasta z poziomem życia w innych miastach regionu i w czterech innych woje-

wództwach. Przedmiotem badań był także niezwykle ważny problem społeczny, jakim jest bezrobocie (pytano m.in. o ocenę możliwości znalezienia pracy w miejscu zamieszkania, zgodnej z wykształceniem respondenta).

Z artykułem A. Kozuchowskiej znakomicie koresponduje tekst Katarzyny Ziomek, oparty na badaniach autorki, poświęconych sposobom stymulowania aktywności społecznej osób nieporadnych życiowo. To niezmiernie istotne zagadnienie zostało ukazane w szerszym kontekście społeczno-kulturowym. Znakomicie przedstawiono problemy, z którymi stykają się na co dzień pracownicy socjalni, jak również ogólną charakterystykę osób szukających pomocy w wyspecjalizowanych instytucjach.

Kilka prac zamieszczonych w recenzowanym zbiorze dotyczy problematyki językowej. Ciekawe wyniki badań nad gwara studentów siedleckich przedstawił Dariusz Sienkiewicz. Ukazując pewne elementy języka grupy, jaką są studenci, zwrócił on zarazem uwagę na proces tworzenia się nowych zjawisk w obrębie współczesnej polszczyzny. Autor trafnie zauważył, że gwarą studencka jest wyrazem określonego stosunku tej grupy do rzeczywistości.

Kwestiom językoznawczym poświęcony jest także - dobrze przygotowany od strony warsztatowej - artykuł Patrycji Lesińskiej. Jego przedmiotem są związki frazeologiczne i próba ich kwalifikacji. W artykule Tomasza Nowaka zostały natomiast zamieszczone praktyczne wskazówki dotyczące zastosowania matematycznych teorii algorytmów w dydaktyce składni języka polskiego. Myślę, że przemyślenia młodego badacza powinny zainteresować wszystkich, którzy poszukują nowych metod nauczania języka polskiego.

Bardzo ważną kwestią jest stosowanie efektywnych metod nauczania i nauki języków obcych. Wiele osób nie odnosi tu sukcesów z powodu barier psychologicznych (lęk przed oceną, nieśmiałość, poczucie wstydu wobec grupy). O przełamywaniu takich barier oraz jego wpływie na skuteczność nauczania i opanowania języków obcych bardzo ciekawie pisze Marta Woźniak. Artykuł oparty jest na badaniach własnych przeprowadzonych przez autorkę wśród nauczycieli języków obcych. Tekst ma ważne znaczenie praktyczne. Lektorzy nie zawsze bowiem zdają sobie sprawę z istnienia wspomnianych barier. Może to mieć wpływ na ich stosunek do uczniów i sposób oceniania, a także na pogłębianie się kompleksów i zahamowań u wielu osób.

Jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziś gałęzi gospodarki jest informatyka. Bardzo ważne jest też przygotowanie kadr do pracy w tym sektorze. Problemem tym zajęła się Magdalena Major. Należy podkreślić, że autorka nie ograniczyła się do kwestii samego opanowania technik i programów komputerowych, lecz zwróciła uwagę na konieczność uwzględnienia w procesie nauczania przekazu uniwersalnych wzorów kulturowych i wartości, takich jak dobro, prawda, wolność, tolerancja, solidarność. W dzisiejszym, tzw. ponowoczesnym świecie przypomnienie tych klasycznych wartości wydaje się szczególnie ważne.

We współczesnej szkole znaczącą rolę przypisuje się edukacji multimedialnej. Pojawia się jednak pytanie: w jakim stopniu polskie szkoły wykorzystują tego typu możliwości i jak wygląda wyposażenie poszczególnych placówek w środki medialne. Na pytanie to stara się odpowiedzieć Daria Skawińska, odwołując się do wyników własnych badań przeprowadzonych w dwóch szkołach Piotrkowa Trybunalskiego. Autorka zwraca uwagę na konieczność wykorzystania środków multimedialnych do stymulowania twórczego myślenia. Wskazuje też na liczne korzyści płynące ze wzbogacenia procesu edukacji o tego typu środki i na związane z tym głębokie przemiany samego procesu nauczania. Mam nadzieję, że wyniki badań autorki zainteresują środowisko nauczycielskie.

Ogromne możliwości przekazu informacji i wymiany doświadczeń badawczych stwarza Internet. Jest on wykorzystywany m.in. przez studentów dla szybkiej wymiany myśli, upowszechniania wyników badań prowadzonych w ramach kół naukowych. Pisze o tym Agnieszka B. Jaworska, przywołując liczne przykłady prac studenckich, które można znaleźć na stronach internetowych.

W Polsce od dawna słyzy się narzekania na system edukacji. Szkolnictwo jest przedmiotem krytyki. Warto więc odnotować inicjatywy zmierzające do zmiany wizerunku rodzimej szkoły. O nowych zadaniach edukacji pisze Katarzyna Filipczak. W jej bardzo ciekawym tekście znalazły się jednak niepotrzebnie sformułowania, takie jak np. „wychowanie w duchu europejskim”. Rażą one ogólnikowością i mogą być różnie interpretowane.

Nie ulega natomiast wątpliwości, że konieczna jest głęboka reforma polskiego systemu edukacji. Na ten temat pisze mgr Joanna Wowrzeczka, zwracając m.in. uwagę na niezmiernie ważny problem „rozziemu między potrzebami obecnego społeczeństwa a modelem aktualnie realizowanego modelu kształcenia” (s. 80). Autorka wskazuje też na rolę, jaką odgrywa studencki ruch naukowy, przyczyniający się nie tylko do pogłębiania wiedzy o wielu zjawiskach, lecz także do budowy nowego modelu kształcenia, opartego na myśleniu kreatywnym, asocjacyjnym i hipertekstowym.

Nie tylko polska szkoła wymaga reform. Wiadomo np., jak wygląda dziś kondycja zdrowotna polskiego społeczeństwa. Wynika to m.in. ze złych nawyków oraz braku podstawowej wiedzy na ten temat. Konieczne jest więc propagowanie szeroko rozumianych zachowań prozdrowotnych. Pisze o tym Paulina Wójcik, odwołując się do przykładów „programu zapobiegania paleniu tytoniu” i „laboratorium ciała”, ukazującego podstawy funkcjonowania ludzkiego organizmu i jego potrzeby. Autorka omawia także warsztaty, które uczą asertywności, pomagają w rozumieniu własnych emocji, pojawiających się zwłaszcza w trudnych sytuacjach i radzeniu sobie z problemami oraz warsztaty pomagające w uświadomieniu sobie poczucia własnej wartości, kształtujące pozytywne myślenie o sobie. Autorka wychodzi od szerokiej definicji zdrowia, przyjętej w 1946 roku przez Światową Organizację Zdrowia. W myśl tej definicji, zdrowie jest „pełnym dobrostanem fizycznym, psychicznym i społecznym, a ... nie jedynie brakiem chorób lub niedomagań” (s. 85). Moim zdaniem, tak rozumiane zdrowie jest

ideałem, którego osiągnięcie wydaje się niemożliwe. Ważne jest natomiast podejmowanie działań prowadzących do zmniejszania się dystansu między rzeczywistością a tym idealnym modelem.

W dzisiejszym świecie jesteśmy często szokowani rozmiarem zła, przestępczości, brutalizacją życia. Zjawiska te mają nie tylko korzenie społeczno-kulturowe, lecz także biologiczne. Przystępczość jest chorobą społeczną. Należy więc szukać na nią lekarstwa, które pozwoli przynajmniej na ograniczenie jej zasięgu. Z badań naukowych wynika, że źródłem zbrodni jest bardzo często ludzki mózg. O wynikach tych badań, przedstawionych przez A. Moir i D. Jessela w książce *Zbrodnia rodzi się w mózgu*, pisze Tomasz Krupski. Wnioski, do jakich doszli badacze zajmujący się przyczynami przestępstw, z pewnością powinny zostać upowszechnione. Pozwoli to bowiem nie tylko na zrozumienie przyczyn wielu zjawisk, ale też na podjęcie kroków w kierunku opanowania – występującej m.in. w Polsce – epidemii przestępczości. Na szczególną uwagę zasługuje język, jakim posługuje się T. Krupski. Napisany przez niego tekst jest znakomitym przykładem popularyzacji nauki, mówienia o skomplikowanych zjawiskach w sposób przystępny i interesujący.

Większość tekstów zamieszczonych w recenzowanej pracy dotyczy współczesności, zachodzących obecnie zmian lub kierunków transformacji. Znalazły się tu również dwa artykuły oparte na źródłach historycznych, odnoszące się do przeszłości. Przedmiotem jednego z nich (autorstwa mgr Anety Niewęglowskiej) jest struktura organizacyjna i zadania nieznannej szerzej instytucji, jaką był Polski Biały Krzyż. Powstał on w 1918 roku w Ameryce, by nieść pomoc tworzącemu się w tym okresie wojsku polskiemu. Drugi artykuł (autorstwa dr. Józefa Szostakowskiego) ukazuje część losów prasy wileńskiej i jej twórców w latach 1939-1940. W obydwu tekstach można znaleźć cenne materiały źródłowe uzupełniające dotychczasowy stan wiedzy o tematyce będącej przedmiotem wspomnianych artykułów.

Warto również odnotować udział studentów w badaniach nad sztuką ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. Prace te były prowadzone m.in. przez Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przeprowadzono m.in. inwentaryzację zabytków sztuki sakralnej na Ukrainie, w granicach sprzed 1772 roku, wykorzystując różnego typu źródła (materiały archiwalne, badania terenowe, publikacje). Prace studentów przyczyniły się wydatnie do uratowania części dziedzictwa kulturowego badanych terenów. Trzeba jednak pamiętać, jak pisze w swoim tekście Jacek Maj, że „nawet najsolidniej prowadzone badania nie będą w stanie nadrobić luki w materiale zabytkowym i źródłowym. Rozległe partie terytoriów kresowych i liczne problemy tamtejszej sztuki na zawsze pozostaną *tabula rasa*” (s. 113).

Często słyszymy o bierności naszego społeczeństwa, o „wyuczonych bezradności”. Niezmiernie ważne jest więc upowszechnianie informacji, które ukazują jednostronność takiego wizerunku. Przykładem może być realizacja projektu „Kreatywni”. Pod tym hasłem odbywa się przegląd wydarzeń kulturalnych, organizowany przez uczniów – animatorów w społecz-

nościach lokalnych. Wspomniany projekt został omówiony przez Mariusza E. Michalaka. Obejmuje on m.in. działania mające na celu upowszechnianie rodzimego dziedzictwa kulturowego oraz propagowanie współczesnej kultury – Polski i innych krajów Europy. W tekście zabrakło mi informacji o efektach realizacji projektu „Kreatywni”, o skali uczestnictwa w nim, jego ocenach przez środowisko szkolne, wpływie na zachowania uczniów. Bardzo ważne jest natomiast wskazanie czynników, które utrudniają młodym ludziom twórcze działania. Są to: brak akceptacji ze strony dyrekcji szkół i rówieśników, stereotypowe podejście nauczycieli do działalności uczniowskiej, obawa przed posądzeniem o przynależność do subkultury i in.

Znakomitym przykładem aktywności młodego pokolenia jest działalność studenckiego ruchu naukowego, owocująca licznymi badaniami. Jej efektem jest też m.in. omawiany tu zbiór materiałów konferencyjnych. Na szczególne podkreślenie zasługuje dobre przygotowanie warsztatowe i metodologiczne autorów, umiejętność stawiania pytań badawczych i wyciągania wniosków, dokonywania analizy i ujęć syntetycznych, sprawne operowanie specjalistyczną terminologią. Można mieć nadzieję, że młodzi badacze będą rozwijać zainteresowania, talenty i pasje badawcze, kontynuując z sukcesem swoje prace i że wyniki tych prac będą systematycznie prezentowane w specjalistycznych publikacjach, wzbogacając humanistykę poszczególnych krajów i naukę europejską.

Iwona Kabzińska

WITOLD MATUSIAK, <i>Przygotowania Wehrmachtu do zajęcia terenów europejskiej części ZSRR w 1941 r.</i>	
WIKTOR BIAŁOBRZYcki, <i>Szkice z dziejów Kościoła garnizonowego w Siedlcach w latach 1918-1939</i>	157
WIKTOR BORUTA, <i>Komitet Pomocy Doraźnej dla Podlasia</i>	117
WIKTOR KOWALCZUK, <i>Działalność bibliotek publicznych w okresie przeciwdziałania bezrobociu - na przykładzie bibliotek w Siedlcach</i>	123
WIKTOR KOZACZYŃSKA, <i>Wystawiennictwo zabytków archeologicznych regionu siedleckiego w Muzeum Okręgowym w Siedlcach w latach 1973-1997</i>	129
WIKTOR ROMAN KRAWCZYK, <i>Wiatra Babel - kłórdy do jedności?</i>	139
WIKTOR MARIAN CYGAN, OFMCap, <i>Ekumenizm w duszpasterstwie biskupa podlaskiego Beniamina Szymańskiego w relacjach z Litwinami (1862-1866)</i>	145
WIKTOR MARIUSZ SZCZUPAK, <i>Struktura własności w wartości ziemi w Wągrowie, Jartyparach i Zająłce w 1932 r.</i>	155

SYLWETKI

WIKTOR MIOSŁAW MISZTAŁ, MIOSŁAW SULEJ, <i>Janina Kłobucka 1861-1944. Z dziejów ziemiaństwa powiatu łódzkiego</i>	161
--	-----